

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

Факультет/інститут економічний

Кафедра економічної кібернетики

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Платіжні системи

Освітня програма Економіка

Спеціальність 051 Економіка

Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 29 серпня 2019 р.

ЗМІСТ

1. Загальна інформація
2. Анотація до курсу
3. Мета та цілі курсу
4. Результати навчання (компетентності)
5. Організація навчання курсу
6. Система оцінювання курсу
7. Політика курсу
8. Рекомендована література

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Платіжні системи
Викладач (-і)	д.е.н., проф. Дмитришин Л.І.
Контактний телефон викладача	+38(097)3408514
E-mail викладача	lesia.dmytryshyn@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ECTS
Посилання на сайт дистанційного навчання	
Консультації	Очні консультації: згідно розкладу консультацій
2. Анотація до курсу	
<p>Сучасний стан розвитку банківського сектора характеризується розширенням обсягів і структури грошового обороту, ускладненням розрахунків, необхідністю уникнення фінансових ризиків і налагодження дієвого контролю за системою грошового обігу в Україні. Виконання таких складних завдань може бути забезпечено суттєвим розширенням різних видів банківських послуг, що надаються банками суб'єктам економіки. Однією із таких вимог є створення систем електронних платежів і розрахунків. В Україні вже створено систему електронних платежів Національного банку України, окремі банки використовують деякі елементи зарубіжних платіжних систем та запроваджують власні системи. Сьогодні у світі є велика кількість різноманітних платіжних систем, побудова яких, роль, технологія функціонування та кількісні характеристики в економіці країн суттєво відрізняються. Платіжні системи України потребують подальших наукових досліджень і розробок. Зокрема, актуально сьогодні є розробка теоретичних пропозицій і рекомендацій з удосконалення функціонування системи електронних платежів (СЕП), системи термінових переказів (СТП), Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП). Саме система електронних платежів забезпечує життєдіяльність банківської системи України, є необхідною умовою для успішного розвитку ринкової економіки нашої держави. Платіжні системи є основним каналом, якими можуть передаватися потрясіння на внутрішніх та міжнародних грошових та інших ринках, і якщо ризики належним чином не стримуються – провокувати системні кризи, загрожуючи стабільності цих ринків. Тому ефективність, оперативність, економічність, надійність, безпека та зручність – це основні вимоги до платіжної системи окремої країни, так і до світової фінансової системи загалом.</p>	
3. Мета та цілі курсу	
<p>Метою викладання навчальної дисципліни «Платіжні системи» є формування у майбутніх фахівців професійних компетентностей щодо визначення особливостей і правил функціонування міжнародних і національних платіжних систем. Для досягнення мети поставлені такі основні завдання: вивчення умов функціонування і чинних стандартів платіжних систем провідних країн світу та України; визначення основних учасників платіжних систем та їх функції; засвоєння методів та технологічних особливостей реалізації розрахункових операцій в платіжних системах; набуття вмінь оцінювати рівень і складність платіжної системи, зважаючи на безпеку платежів.</p>	
4. Результати навчання (компетентності)	
<p>Результати навчання:</p> <p>3. Знати та використовувати економічну термінологію, пояснювати базові концепції мікро- та макроекономіки.</p> <p>9. Усвідомлювати основні особливості сучасної світової та національної економіки, інституційної структури, напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.</p> <p>18. Використовувати нормативні та правові акти, що регламентують професійну діяльність.</p> <p>19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-</p>	

економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

Компетентності:

ІК - Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

ЗК7. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК2. Здатність здійснювати професійну діяльність у відповідності з чинними нормативними та правовими актами.

СК5. Розуміння особливостей сучасної світової та національної економіки, їх інституційної структури, обґрунтування напрямів соціальної, економічної та зовнішньоекономічної політики держави.

5. Організація навчання курсу

Обсяг курсу - 90 год.

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	16
Практичні	14
Самостійна робота	60

Ознаки курсу

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
6	051 Економіка	III	Цикл загальної підготовки Вибіркові дисципліни

Тематика курсу

Тема, план	Форма заняття	Літерату ра	Завдання, год	Вага оцінк и	Термін виконан ня
Тема 1. Загальна концепція платіжної системи Предмет і завдання курсу «Платіжні системи». Суть, функції та мета платіжної системи. Класифікація платіжних систем. Платіжний інструмент. Види платіжних інструментів: документи на переказ; спеціальні платіжні засоби. Ризики в платіжних системах.	Лекція, практичне заняття	[1,2,3,6,8,9,15,16,18,19,24,25,29,30].	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	0,05	До наступного заняття за розкладом
Тема 2. Учасники платіжних систем та їх функції Первинні користувачі платіжної системи. Посередники в платіжній системі. Спеціалізовані посередники в платіжній системі. Функції Центрального банку в платіжній системі	Лекція, практичне заняття	[2,6,8-10,13,15,16-19,25,29,30]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	0,1	До наступного заняття за розкладом
Тема 3. Технологічна інфраструктура платіжних систем Основні етапи, які передбачає електронний платіжний цикл. Засоби обробки даних. Засоби телекомунікацій. Обладнання систем масових платежів. Стандарти платіжних карток. Організація експлуатації електронних платіжних систем.	Лекція, практичне заняття	[2,5,8-10,14,16-19,21,25,29,30]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття, розв'язати задачі	0,1	До наступного заняття за розкладом
Тема 4. Безпека платіжних систем Суть	Лекція,	[2,5,8-	Опрацювати	0,15	До

інформаційної безпеки. Вимоги щодо системи захисту інформації. Правові та морально – етичні аспекти системи захисту.	практичне заняття	10,14,16-22,25,26,28-30]]	и лекційний матеріал, Пройти тестування до теми		наступного заняття за розкладом
Тема 5. Зарубіжні платіжні системи Система переказу грошових коштів і цінних паперів Федеральної резервної системи США Fedwire. Система міжбанківських клірингових розрахунків США CHIPS. Банківські автоматизовані клірингові послуги BACS . Чековий кліринг у розрахункових палатах США. Товариство міжнародних міжбанківських фінансових телекомунікацій SWIFT. Система міжнародних автоматизованих розрахунків TARGET. Система термінових міжнародних переказів Вестерн Юніон (Western Union).	Лекція, практичне заняття	[2,5,8-10,14,16-23,25,26,28-30]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	0,15	До наступного заняття за розкладом
Тема 6. Електронні міжбанківські розрахунки в Україні Міжбанківський переказ. Суть та правові основи системи електронних міжбанківських переказів Національного банку України (СЕМП). Відкриття, переоформлення та закриття кореспондентського рахунку банку (філії) у територіальному управлінні. Виконання внутрішньобанківського переказу. Виконання міжбанківського переказу.	Лекція, практичне заняття	[2,5,8-10,13,16-19,21,22,28-30]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	0,15	До наступного заняття за розкладом
Тема 7. Система електронних платежів Національного банку України Становлення системи електронних міжбанківських переказів Національного банку України. Створення системи електронних платежів (СЕР) між юридичними особами. Сучасний стан системи електронних міжбанківських переказів Національного банку України (СЕМП). Засади подальшого розвитку електронних міжбанківських розрахунків в Україні. Система термінових переказів (СТП) Національного банку України. Розрахунки за допомогою системи дистанційного обслуговування. Системи «клієнт – банк», «клієнт – Інтернет – банк», «телефонний банкінг».	Лекція, практичне заняття	[2,5,6,8-10,12,13,16-19,21,22,28-30]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	0,15	До наступного заняття за розкладом
Тема 8. Система масових електронних платежів та їх розбудова в Україні Системи масових платежів за товари та послуги за допомогою пластикових карток. Загальна характеристика та нормативна база Національної системи масових електронних платежів (НСМЕП).	Лекція, практичне заняття	[2,5,8-10,13-19,21,22,24,28-30]	Опрацювати лекційний матеріал, підготуватися до практичного заняття	0,15	До наступного заняття за розкладом

6. Система оцінювання курсу	
Загальна система оцінювання курсу	<p>100 бална – 100 балів протягом семестру;</p> <p>“відмінно” – студент демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;</p> <p>“добре” – студент демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності в розв’язках;</p> <p>“задовільно” – студент володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповідях, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;</p> <p>“незадовільно” – студент не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.</p>
Вимоги до письмової роботи	Відповідно до навчального плану, студент виконує одну контрольну роботу. Головна її мета – перевірка самостійної роботи студентів в процесі навчання, виявлення ступеня засвоєння ними теоретичних положень курсу. При розв’язанні задач студент має детально вказувати, яким саме був хід його роздумів, якими формулами він користувався.
Семінарські заняття	Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов’язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни – заліку.
Умови допуску до підсумкового контролю	<ul style="list-style-type: none"> – оцінка за поточне тестування (20 балів); – оцінка за відповіді на всі основні та додаткові запитання під час аудиторних занять (30 балів); – оцінка за контрольну роботу (30 балів); – оцінка за самостійну роботу (20 балів).
7. Політика курсу	
<ul style="list-style-type: none"> - самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей); - посилання на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; - надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. <p>Засвоєння пропущеної теми лекції з поважної причини перевіряється під час складання підсумкового контролю. Пропуск лекції з неповажної причини відпрацьовується студентом відповідно до вимог кафедри, що встановлені на засіданні кафедри (співбесіда, реферат тощо).</p> <p>Пропущені практичні, семінарські та лабораторні заняття, незалежно від причини пропуску, студент відпрацьовує згідно з графіком консультацій. Поточні „2”, отримані студентом під час засвоєння відповідної теми на практичному, семінарському та лабораторному занятті перескладаються викладачеві, який веде заняття до складання підсумкового контролю з обов’язковою відміткою у журналі обліку роботи академічних груп.</p>	
8. Рекомендована література	
<ol style="list-style-type: none"> 1. Конституція України: Прийнята на п’ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р.- К.: Преса України, 1997. – 80 с. 2. Закон України «Про банки і банківську діяльність» 3. Закон України «Про електронний цифровий підпис» 4. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних 	

злочинним шляхом»

5. Закон України «Про захист інформації в автоматизованих системах»
6. Закон України «Про Національний банк України»
7. Закон України «Про обіг векселів в Україні»
8. Закон України «Про платіжні системи і переказ грошей в Україні»
9. Адамик Б.П., Національний банк і грошово – кредитна політика: Тернопіль: Карт – бланш, 2002. – 278 с.
10. Банківська справа / під ред. Колеснікова В.І. та Кроливецької Л.П. – М.: Фінанси і статистика, 1995. – 426с.
11. Васюренко О.В. Банківські операції: Навч. посібник. – К.: Знання, 2004. – 324 с.
12. Демківський А.В. Вексельний справа: Навч. посібник. – К.: Либідь, 2003. – 336 с.
13. Ковальчук Т.Т. Сучасні платіжні системи : [монографія] /Т. Т. Ковальчук, В. С. Лук'янов. - К. : Знання, 2010. - 190 с.
14. Макарова М.В. Електронна комерція: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр «Академія», - 2002. – 272 с.
15. Петрук О.М. Банківська справа: Навч. посібник / За ред. проф.. Ф.Ф. Бутинця. – К.: Кондор, 2004. – 462 с.
16. Руденко Л.В. Організація міжнародних кредитно – розрахункових операцій в банках: Посібник. – К.: Видавничий центр «Академія», 2002. – 376 с.
17. Страхарчук В.П. Ризики платіжних систем: Навч. посібник. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 94с.
18. Пиріг С.О. Платіжні системи : навч. посіб. / С.О. Пиріг. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 240 с.
19. Полтавська Є. О. Конспект лекцій з навчальної дисципліни «Платіжні системи» для студентів спеціальності 8.050105 усіх форм навчання. – Харків: Вид. ХНЕУ, 2006. – 128 с.
20. Шевченко Р.І. Банківські операції: Навч. – метод посібник для самостійного вивч. Диск. – К.: КНЕУ, 2003. - 276 с.
21. Ющенко В.А., Савченко А.С., Цокол С.Л. та ін. Платіжні системи. К., Либідь, 1998.- 96с.
22. Чайковський Я.І. Платіжні системи: навч. Посіб. / Я.І. Чайковський.– Тернопіль: Картбланш, 2006. – 210 с.
23. Матук Ж. Финансовые системы Франции и других стран: в 2-х т. М., Синстатинформ, 1994.
24. Усоскин В.М. Банковские пластиковые карточки. -М., ИПЦ ВАЗАР- ФЕРРО, 1995
25. Липис А., Маршалл Т., Линкер Я. Электронные системы денежных расчетов. - М. : Финансы и статистика, 1989.
26. Беликов В. и др. Электронные деньги- накопление, использование, хранение, безопасность.- М.: Финансы и статистика, 1995.
27. Рудакова О.С. Банковские электронные услуги. -М.: Банки и биржи ЮНИТИ, 1997.
28. Рогач І.Ф., Сендзюк М.А., Антонюк В.А. Інформаційні системи у фінансово-кредитних установах. -К.: КНЕУ. 1999.
29. Єр'оміна Н.В. Банківські інформаційні системи. – К.:КНЕУ, 2000.
30. Чайковський Я.І. Платіжні системи: Навчальний посібник. – Тернопіль: Карт – бланк, 2006. – 210 с.

Викладач

Дмитришин Л.І.